

พลวัตของข้อสอบสังคมศึกษาระดับชาติในระบบการศึกษาไทย

The Dynamics of National Social Studies Examinations in the Thai Education System

รพีพรรณ จักร์สาน¹ และปิญญพันธ์ พจนะลาวัลย์¹

Rapeepan Jaksan and Pinyapan Potjanalawan

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นพลวัตและแนวโน้มของการจัดทำข้อสอบ และเนื้อหาข้อสอบวิชาสังคมศึกษาระดับชาติในประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยพิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้เห็นพลวัตของข้อสอบวิชาสังคมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 จนถึงปีการศึกษา 2564 และเก็บข้อมูลจากหลักฐานชั้นต้นคือข้อสอบโอเน็ตข้อสอบเทคนิควิธีพิมพ์ รวมถึงหลักฐานชั้นรองจากงานวิจัย และเอกสารต่างๆ

ข้อสอบระดับชาติ วิชาสังคมศึกษามีพัฒนาการมาจากระบบสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่เริ่มตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2500 การสอบระดับชาติในนาม “โอเน็ต” เริ่มใช้กับนักเรียนระดับชั้น ม.6 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 โดยการจัดของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) การจัดสอบในระดับชั้น ม.3 และ ป.6 ถือเป็นส่วนลำดับถัดมา การสอบโอเน็ตในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการบ่มเพาะอุดมการณ์ทางสังคมการเมือง เนื้อหาของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาวางอยู่บนแกนชาติ พุทธศาสนา และกษัตริย์ นักเรียนจึงไม่ได้รับการสอนทักษะในการตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์มากนัก

แม้การสอบโอเน็ตจะประสบปัญหาและข้อวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก แต่ทำให้ระบบการศึกษาไทยถูกเปิดเผยออกมาในเชิงสถิติอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ลักษณะเช่นนี้ได้ส่งผลต่อการตระหนักถึงปัญหาการศึกษาในผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงและโดยอ้อม กลายเป็นหัวข้อของการถกเถียงเพื่อหวังจะปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยให้ดีกว่าเดิม

คำสำคัญ : วิชาสังคมศึกษา การสอบโอเน็ต ระบบการศึกษาไทย พลวัตข้อสอบ การประเมินระดับชาติ

Received : 22 กรกฎาคม 2568

Revised: 08 ตุลาคม 2568

Accepted : 21 ตุลาคม 2568

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University.

* Corresponding author : Rapeepan.cake@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to reveal the dynamics and trends in the development and content of national social studies examinations. Utilizing a historical-analytical research method, this qualitative study explores the evolution of social studies exam questions from the academic year 2005 to 2021 academic year. Data was collected from primary sources, including O-NET (Ordinary National Educational Test) exam papers and newspaper reports, as well as from secondary sources such as research papers and various documents.

National social studies examinations were developed from the university entrance examination system that began in the late 1960s. The national-level "O-NET" examination was first implemented for 12th-grade students in the 2005 academic year, administered by the National Institute of Educational Testing Service (Public Organization). Examinations for 9th and 6th-grade students were introduced subsequently. The O-NET examination for the social studies learning area is linked to the cultivation of socio-political ideology. The subject's content is centered on the core pillars of the nation, Buddhism, and the monarchy. Consequently, students are not extensively taught skills in questioning and critical analysis.

Although the O-NET examination has faced significant problems and criticism, it has, for the first time, exposed Thailand's educational system through statistical data. This exposure has led to a heightened awareness of educational issues among both direct and indirect stakeholders, making it a central topic of debate aimed at improving and elevating the quality of Thai education.

Keywords: Social Studies, O-NET, Thai Educational System, Test Dynamics, National Assessment.

บทนำ

แม้ว่า ข้อสอบจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน แต่ปฏิเสธมิได้ว่า ข้อสอบเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ชี้วัดระดับความรู้ของผู้เรียน และแนวทางข้อสอบยังส่งผลต่อการเตรียมตัวสอบของผู้เรียน รวมไปถึงบุคคล สถาบันที่ทำการเตรียมพื้นฐานในการสอบ หรือกวาดวิชาอีกด้วย แต่ที่ผ่านมานั้น สังคมไทยยังขาดความรู้ในประเด็นดังกล่าวอย่างจริงจัง ทั้งที่จะพบปรากฏการณ์ทางสังคมอยู่เนืองๆ ที่กล่าวถึงข้อสอบที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นระดับความยากเกินไป เช่น การที่สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ได้ประกาศผลการทดสอบวิชาสามัญ 9 วิชา สำหรับเด็กนักเรียนที่จะสอบตรงกับมหาวิทยาลัยต่างๆ เมื่อปีการศึกษา 2559 ปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ยผ่าน 50 % เพียงแค่วิชาเดียวคือภาษาไทย 50.65 % ที่เหลือไม่ถึง

50% และต่ำสุดคือ คณิตศาสตร์ที่ 20.88 % (วรรณโชคไชยสะอาด, 2559)

ในปี 2563 พบข้อวิจารณ์ว่า ข้อสอบโอเน็ตวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่ายากเกินไป และไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ (เดลินิวส์, 2563) ปรากฏการณ์ดังกล่าวแม้แต่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังพบว่าเป็นปัญหา จึงได้ตั้งคณะกรรมการเพราะได้รับฟังว่าข้อสอบโอเน็ตของ สทศ. ในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นข้อสอบที่มีความยากและคำถามซับซ้อนไม่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียนของเด็ก (ไทยโพสต์, 2563)

ที่ผ่านมารอกิปรายดังกล่าวยังไม่เห็น เงื่อนไขและปัจจัยเชิงระบบมากนัก การวิเคราะห์ข้อสอบมักจะเป็นผลงานของสาขาวิชาการวัดและประเมินผลที่เน้นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก เมื่อเทียบกับงานของ

Mathison et al. (2006) แล้วจะเห็นว่าได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการออกข้อสอบมาตรฐานระดับชาติในสหรัฐอเมริกาที่สัมพันธ์แนวความคิดจัดการศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายเสรีนิยมใหม่

ในที่นี้จะพยายามถกเถียงในฐานะงานวิจัยเชิงคุณภาพที่วิเคราะห์เงื่อนไขทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจที่ซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น สิ่งกล่าวมาจึงนำไปสู่คำถามของงานวิจัยนี้ว่า ระบบและกระบวนการจัดทำข้อสอบและเนื้อหาข้อสอบระดับชาติเป็นอย่างไร งานวิจัยนี้จะเน้นเฉพาะรายวิชาสังคมศึกษาเป็นหลัก

งานวิจัยนี้พยายามมองข้อสอบสังคมศึกษาระดับชาติในฐานะวัตถุวิจัยที่สามารถวิเคราะห์ให้เห็นการเมืองของข้อสอบและการออกข้อสอบ และเชื่อว่า การวิเคราะห์เช่นนี้จะทำให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในปรากฏการณ์การสอบระดับชาติไปด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อแสดงให้เห็นพลวัตและแนวโน้มของการจัดทำข้อสอบ และเนื้อหาข้อสอบวิชาสังคมศึกษาระดับชาติในประเทศ โดยมีคำถามการวิจัยว่า การวัดและประเมินผลและการออกข้อสอบระดับชาติของไทยนั้นถูกจัดวางอยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบใดภายใต้บริบทสังคมการเมืองที่มีความเปลี่ยนแปลงไป

ขอบเขตของโครงการวิจัย

กรอบเวลาที่ศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นพลวัตของการจัดทำข้อสอบและเนื้อหาข้อสอบวิชาสังคมศึกษาระดับชาติ ตั้งแต่ปี 2548 อันเป็นปีแรกที่มีการสอบโอเน็ตมาจนถึงปี 2564

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ และพยายามอธิบายให้เห็นปรากฏการณ์อย่างเป็นพลวัตนั้นก็จะเลือกใช้การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical approach) โดยอาศัยหลักฐานขั้นต้นจากข้อสอบที่อย่างตัวข้อสอบโอเน็ต กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม ตั้งแต่ปี 2548-2564, ข้อสอบเทคนิควิเคราะห์ที่จะแสดงให้เห็นถึงพลวัตของการสอบในแต่ละปี, หนังสือความรู้เกี่ยวกับครูกับระบบการศึกษาไทยในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา รวมไปถึงหลักฐานชั้นรอง จากงานวิจัย และเอกสารต่างๆ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) คือ เมื่อรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานมาแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการวิพากษ์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ (Historical Criticism) โดยเน้นโครงสร้างข้อสอบที่สะท้อนเนื้อหาและอุดมการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วง

ผลการศึกษา

1. สิ่งที่รัฐพยายามผลักดันและปลูกฝังผ่าน

การสอนวิชาสังคมศึกษา

กลุ่มวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 ที่มีชื่อเรียกเป็นทางการว่า “กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม” ประกอบด้วยเนื้อหา 5 สาระด้วยกัน ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม, สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม, สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์, สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระนี้เน้นไปที่การให้นักเรียน “อยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

งานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาสังคมศึกษา พบว่าแกนของหลักสูตรในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมยึดแน่นอยู่กับ ชาติไทย พระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับงานศึกษาตัวบทของหลักสูตรที่ถ่ายทอดมาสู่ตัวบทในแบบเรียนวิชาสังคมศึกษานั้นมีเสาหลักและชุด

ความรู้ที่ประกอบสร้างจินตกรรมชาติไทย คือ 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การพัฒนาที่ยั่งยืน 3) ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 4) ค่านิยม 12 ประการ (ฉัตรพันธ์ เลี้ยวไพโรจน์, 2561) นอกจากนั้นแล้วหลักสูตรวิชาสังคมศึกษายังมีการจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังความเป็นไทย การสร้างวินัย จิตสำนึก ผ่านวิธีการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา (อภัยชนม์ สัจจะพัฒนกุล, 2560)

หลักสูตร 2551 ยังได้กำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตรด้วยการมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็น “กำลังของชาติ” ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

2. การวัดและประเมินผลนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา ประสพการณ์การวัดสัมฤทธิ์ผลและความสามารถของสังคมไทย

ในที่นี้จึงจะมุ่งไปดูที่แบบทดสอบในฐานะการวัดผลสัมฤทธิ์และความสามารถของนักเรียนจะแบ่งเป็น 2 ส่วน นั่นคือ หนึ่ง ประสพการณ์ที่แต่ละโรงเรียนและครูแต่ละคนมีอิสระระดับหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน สอง การวัดและประเมินผลนักเรียนในระดับชาติ ดังนี้

(1) แบบทดสอบนักเรียนในห้องเรียน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาต่างๆ ในฐานะเครื่องวัดความรู้ความสามารถและทักษะอันเป็นชนบทที่ปฏิบัติกันเรื่อยมาพร้อมกับการเริ่มต้นการจัดการศึกษาสมัยใหม่ คะแนนเป็นค่าตัวเลขที่จะถูกนำมาคำนวณ เพื่อวัดว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของรายวิชาต่างๆที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมาน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียกว่า “แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้” ส่วนใหญ่มี 3 รูปแบบคือ (ศศิธร ภู่วา และมาเรียม นิลพันธุ์, 2565) หนึ่ง แบบทดสอบปากเปล่า สองแบบเขียนตอบที่แยกได้ 2 ลักษณะ คือ แบบความเรียง เป็นแบบทดสอบที่ให้เขียนเรียงเรียงคำตอบตามหัวข้อที่กำหนด อีกแบบคือแบบจำกัดคำตอบ เป็นแบบทดสอบที่มีคำตอบถูกภายใต้

เงื่อนไขกำหนดไว้ให้คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำให้สมบูรณ์ แบบจับคู่และแบบเลือกตอบ สามแบบปฏิบัติ เป็นแบบทดสอบโดยให้แสดงพฤติกรรมการปฏิบัติออกมาแล้วให้คะแนน จะพบในวิชาอย่างกีฬา ดนตรี วาดภาพ

การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ที่มีเนื้อหาประกอบด้วยวิชาทางสังคมที่หลากหลาย ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง กฎหมาย พระพุทธศาสนา ฯลฯ ทั้งยังนิยมแตกเนื้อหาออกเป็นวิชาย่อยๆ มากกว่าจะบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันส่งผลต่อการออกแบบแบบทดสอบที่เป็นรายวิชานั้นๆ ไปด้วย

(2) แบบทดสอบนักเรียนในระดับชาติ (Standardized Test) โดยนิยามแล้วถือว่าเป็นแบบทดสอบที่หน่วยงาน สถาบันต่างๆ สร้างขึ้นมาโดยผ่านการวิเคราะห์ ทดลองใช้มาหลายครั้ง จนมีคุณภาพและมาตรฐานในด้านการสอบและการแปลผลคะแนนที่ได้ (ศศิธร ภู่วา และมาเรียม นิลพันธุ์, 2565) ในสังคมไทยการสอบระดับชาติจะเห็นอย่างชัดเจนผ่านระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัย และต่อมาคือการสอบโอเน็ต

การประเมินผลระดับสถานศึกษารวมถึงระดับชาตินั้นเพื่อตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการดำเนินการประเมินผลระดับสถานศึกษาจากหลายหน่วยงาน เช่น สำนักทดสอบทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จำกัด หรือ สทศ. เป็นต้น สำหรับการประเมินผลที่จัดโดย สทศ. นั้น ได้จัดสอบที่เรียกว่า “การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน” (Ordinary National Education Test) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า โอเน็ต (O-NET) ซึ่งถือว่าเป็นการทดสอบความรู้ทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่สนองรับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดให้มีการประเมินความรู้ผู้เรียนประเมินคุณภาพการสอนของครูและคุณภาพการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเริ่มขึ้นปีแรกในเดือนกุมภาพันธ์ปี พ.ศ.2549 สำหรับนักเรียนชั้น ม.6 ที่เรียนในปีการศึกษา 2548

ความสำคัญของการทดสอบระดับชาตินั้นสัมพันธ์กับระบบการคัดเลือกเข้าต่อในระดับอุดมศึกษา ก่อนจะมีโอเน็ตมีการสอบที่เรียกว่าข้อสอบ Entrance ใช้ชื่อเดียวกับระบบ Entrance เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2504 จนถึงปี พ.ศ.2548 โดยมีสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้ประสานงานการจัดระบบสอบกลางร่วมกัน จนกระทั่งมีระบบใหม่ในการคัดเลือกคือ Admission มาพร้อมกับการสอบโอเน็ตในระดับชั้น ม.6 ที่บังคับให้ทุกคนต้องสอบจากการสร้างให้คะแนนโอเน็ตเป็นเงื่อนไขหนึ่งทางการศึกษา เข้าใจได้ว่าเพราะรัฐไทยเองต้องการวัดคุณภาพการศึกษาด้วย ระบบ Admission จะมีการใช้คะแนนโอเน็ตรวมกับคะแนนอื่นๆ ในการยื่นเข้าศึกษาต่อนักเรียนสอบได้คนละครั้ง ทั้งหมด 8 รายวิชา ต่อมาในปี พ.ศ.2558 ลดวิชาสอบโอเน็ตจาก 8 วิชา เหลือ 5 วิชา วิชาสังคมศึกษายังอยู่ในการสอบอยู่

ระบบการเข้ามหาวิทยาลัยเปลี่ยนอีกครั้งมาเป็นระบบ Thai University Central Admission System หรือ ทีแคส (TCAS) ตั้งแต่ปี.ศ.2561 เป็นต้นมา แบ่งรอบการคัดเลือกเป็น 5 รอบด้วยกันคือ 1)แฟ้มสะสมงาน 2)โควตา ที่มีการสอบข้อเขียนหรือข้อปฏิบัติ 3) รับตรงร่วมกัน 4)รับกลางร่วมกัน 5)รับตรงอิสระ รอบที่ใช้คะแนนโอเน็ตคือรอบ 2 ถึง 4 ทั้งนี้ก็แล้วแต่เกณฑ์ของสาขาหรือคณะ แต่ละมหาวิทยาลัยว่าจะกำหนดให้ใช้คะแนนโอเน็ตหรือไม่ หรือใช้ในสัดส่วนเท่าใด

ระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยและการทดสอบเหล่านี้ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้วยการพิจารณาให้ความรู้มาตรฐานอยู่เหนือความรู้ที่มีลักษณะแตกต่างกันไป ความคิดแบบนี้ยังทำให้ความรู้ที่ไม่อยู่ในวิธีคิดมาตรฐานถูกทำให้เป็นรองอีกด้วย ดังพบว่าคำถามของข้อสอบโอเน็ตสร้างมาตรฐานของวิธีคิดแบบความสอดคล้องกับชนชั้นกลาง ความเป็นเมืองที่มีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลาง การเอาพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางและความเป็นคนไทยเป็นชาติพันธุ์หลัก โอเน็ตถือเป็นแบบทดสอบเดิมพันสูงชนิดหนึ่ง (high-stake exam) สำหรับนักเรียนชั้น ม.6 และสำหรับมาตรฐานของโรงเรียน แม้ว่า สทศ.จะไม่มีผลบังคับต่อผลข้อสอบที่ต่ำ แต่มันได้รายงานผลไปในที่สาธารณะ และกลายมาเป็น

ส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมินโรงเรียนโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และผลคะแนนจะถูกส่งไปยังเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละจังหวัด ผลกระทบหนึ่งก็คือคะแนนโอเน็ตจะส่งผลต่อการประเมินโรงเรียนโดย สมศ.นั่นเอง

การสอบโอเน็ตยังถูกใช้วัดคุณภาพการศึกษาในระดับชั้นป.6 ครั้งแรกในปีการศึกษา 2550 สอบ 3 วิชาด้วยกันคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สำหรับข้อสอบวิชาสังคมศึกษาเริ่มสอบครั้งแรกในปีการศึกษา 2552 ในส่วนการสอบโอเน็ตชั้น ม.3 เริ่มสอบครั้งแรกในปีการศึกษา 2551 ทั้งหมด 8 วิชาด้วยกัน คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานและอาชีพ จนกระทั่งปีการศึกษา 2560 มีการตัดข้อสอบวิชาสังคมศึกษาออกจากข้อสอบโอเน็ตในระดับชั้น ป.6 และ ม.3 เหลือ 4 วิชาเท่านั้นคือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ สทศ.ให้เหตุผลว่าเนื่องจากความแตกต่างทางบริบทสังคมในแต่ละพื้นที่อาจทำให้เนื้อหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน สมควรให้เป็นการวัดผลในรายวิชาแทน

ขาลงอีกขั้นของการสอบโอเน็ตนั้นเกิดขึ้นในปีการศึกษา 2563 ในช่วงวิกฤตการณ์ระบาดโควิด-19 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ส่งหนังสือไปยังสทศ. ให้ยกเลิกการสอบโอเน็ตของระดับชั้น ป.6 และ ม.3 เพราะผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และต้องการลดความเครียดของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) อย่างไรก็ตามสทศ.ยังดำเนินการสอบโอเน็ตต่อไปแต่ให้เป็นไปตามความสมัครใจ รวมทั้งยกเลิกการนำผลคะแนนโอเน็ตมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ในส่วนการสอบของชั้น ม.6 ก็ยังคงดำเนินการต่ออาจด้วยเงื่อนไขการจบการศึกษาและใช้คะแนนยื่นเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาในระบบทีแคส ต่อมาที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) มีมติไม่ใช้ผลคะแนนโอเน็ตมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาโดยจะเริ่มในปีการศึกษา 2565 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกประกาศให้ยกเลิก

การนำผลคะแนนโอเน็ตมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียนและไม่ต้องนำไปกรอกในใบเรียนแสดงผลการเรียน (Transcript) และไม่มีการบังคับสอบให้เป็นไปตามความสมัครใจทั้งชั้น ป.6, ม.3 และ ม.6 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2564 เป็นต้นไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

3. การทดสอบระดับชาติวิชาสังคมศึกษาของไทย

ในส่วนนี้ต้องการวิเคราะห์โครงสร้างข้อสอบและตัวบทที่เป็นข้อสอบตั้งแต่ ปีการศึกษา 2548-2564 ปัญหาสำคัญคือสทศ.เปิดให้ดาวน์โหลดนั้นมีเพียงปี 2548-2553 และ 2558-2564 ทั้งยังมีไม่ครบทุกชั้นปีที่เปิดสอบ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) สาเหตุหนึ่งข้อสอบขาดช่วงไป ก็เพราะประการแรก สทศ.ประกาศในปี 2554ว่าจะไม่นำข้อสอบพร้อมเฉลยมาเผยแพร่เนื่องจากกำลังดำเนินการทำคลังข้อสอบเพื่อกำหนดมาตรฐานการทดสอบ (standard testing) เพื่อกำหนดเชิงนโยบายและกำหนดกรอบรูปแบบแนวทางโอเน็ต ตารางที่ 1 และ 2 แสดงจำนวนข้อสอบในแต่ละวิชาของรหัสวิชา 02 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ม.6 และคะแนนโอเน็ตกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม ชั้น ม. 6 ตั้งแต่ปี 2548-2564

(1) โครงสร้างข้อสอบวิชาสังคมศึกษาชั้น ม.6 จุดเริ่มต้นของการสอบโอเน็ตเกิดขึ้นกับนักเรียนชั้น ม.6 ปีการศึกษา 2548 ข้อสอบมีทั้งหมด 80 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ผลคะแนนออกมาเป็นที่น่าตกใจว่าคะแนนเฉลี่ยโอเน็ตในวิชาต่างๆ ต่ำกว่าครึ่ง คะแนนเฉลี่ยของวิชาสังคมอยู่ที่ 40 คะแนน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการชี้ว่าผลนี้สะท้อนให้เห็นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กไทยยังไม่ได้พอ และถือว่าเป็นปีแรกที่ข้อสอบจะยังไม่นิ่ง อาจต้องนำข้อสอบไปวิเคราะห์และปรับปรุง (มติชน, 2549ก) และที่กลายเป็นกระแสความสนใจอย่างยิ่งก็คือ การที่ สทศ.จัดอันดับโรงเรียนที่มีคะแนนโอเน็ตสูงสุด 50 อันดับแรกจากจำนวนทั้งสิ้น 2,875 โรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ที่ติดอันดับ 1 ใน 10 อยู่ในกรุงเทพฯ หรือไม่กี่เป็นโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยต่างๆ ผลของการจัดอันดับเช่นนี้นำมาซึ่งการเปรียบเทียบกับโรงเรียนอีกนับพันที่ไม่ติดอันดับใดๆ ทั้งยัง

สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของโรงเรียนในเขตเมืองและชนบทได้อย่างชัดเจน

หลังประกาศผลสอบโอเน็ตปีการศึกษา 2548 เพียง 5 เดือนก็เกิดรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ความเปลี่ยนแปลงหนึ่งก็คือ รัฐมนตรีได้มอบหมายให้ สทศ. ประเมินคุณธรรมเพิ่มเติม แต่ ผอ.สทศ.สงวนท่าที และแจ้งว่า สทศ.คงไม่จัดสอบเพื่อประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรมให้ (มติชน, 2549ข)

เมื่อเปิดเผยคะแนนโอเน็ตปีการศึกษา 2549 วิชาสังคมศึกษามีค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ 37.94 คะแนน (มติชน, 2550ก) เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาถือว่าลดลงอย่างมาก อีกทั้งภาพรวมที่ออกมาแย่มากทุกวิชาทำให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการวิเคราะห์ว่า เพราะนักเรียนไม่จริงจังต่อการสอบทำให้คะแนนต่ำ จึงเห็นว่าควรจะนำคะแนนมาผูกกับคะแนนสอบโรงเรียนเพื่อเป็นเกณฑ์ในการจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น รวมไปถึงการสอบเข้ามหาวิทยาลัย (มติชน, 2550ข)

ปีการศึกษา 2550-2551 คะแนนเฉลี่ยสังคมศึกษายังไม่กระเตื้อง ได้กลายเป็นเครื่องมือวัดมาตรฐานไปอย่างมีนัยสำคัญ ปีพ.ศ.2550 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีมติเห็นชอบในหลักการให้ใช้โอเน็ตเป็นองค์ประกอบในการจบหลักสูตรโดยจะเริ่มในชั้นม.3 และ ม.6 ขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่าการสอบไม่สามารถบ่งบอกพัฒนาการได้จริง ควรจะใช้วัดผลของการศึกษามากกว่าจะไปผูกโยงกับการสำเร็จการศึกษา (ข่าวสด, 2550) สทศ.ได้ทำการวิเคราะห์ในปีการศึกษา 2550 (มติชน, 2551) พบว่าที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ทำคะแนนแต่ละวิชาไม่สูง อาจเพราะการรับนักเรียนแบบเดิมที่โรงเรียนยอตนิยมในแต่ละพื้นที่เปิดรับนักเรียนจำนวนมาก (ข่าวสด, 2551) นอกจากนั้นงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งยังชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนสะสมตลอดหลักสูตร (G-PAX) ม.ปลาย กับคะแนนโอเน็ตพบว่า ผลจากการนำคะแนนโอเน็ตไปถ่วง G-PAX แนวโน้มผลการเรียนในโรงเรียนไม่ได้สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แท้จริง มีการจำแนกโรงเรียนเป็น 3 กลุ่มแบ่งตามเกณฑ์คะแนนโอเน็ต นั่นคือ กลุ่มโรงเรียนคุณภาพสูง, ปานกลางและต่ำ เมื่อ

พิจารณาแล้วจะพบว่า กลุ่มโรงเรียนคุณภาพสูงจะก่ดเกรดในสัดส่วนที่มากกว่า ส่วนโรงเรียนคุณภาพต่ำจะปล่อยเกรด ส่วนคุณภาพกลางจะมีสัดส่วนทั้งสองใกล้เคียงกัน (มติชน, 2551)

ปีการศึกษา 2552-2553 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 36.00 และกระต้องขึ้นถึง 46.51 คะแนน แต่ภาพรวมก็มีใช้สิ่งที่น่าสนใจมาก นัก ผู้อำนวยการสมศ. ได้วิเคราะห์ปัญหาว่ามีอยู่ 2 ประเด็น นั่นคือ คุณภาพครู และคุณภาพสถานศึกษา ทำให้ต้องแก้ปัญหาด้วยการพัฒนาคุณภาพครู ส่วนโรงเรียนพบว่าโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินของสมศ. มากถึง 20% นอกจากนั้น นักวิชาการทางการศึกษาวิเคราะห์ว่าข้อสอบโอเน็ตเน้นการคิดวิเคราะห์ หาเหตุผล นั้นสวนทางกับการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ยังสอนแบบท่องจำ การแก้ไขจึงต้องเปลี่ยนวิธีการสอนไปด้วย (มติชน, 2552)

ปีการศึกษา 2554-2557 คะแนนเฉลี่ยวิชาสังคมศึกษาขึ้นลงอยู่ที่ 33.39, 36.27, 33.02 และ 36.53 คะแนนตามลำดับ ซึ่งยังอยู่ในระดับต่ำอยู่ มีนักวิชาการด้านการศึกษาได้แสดงทรรศนะว่า สาเหตุที่ผลคะแนนต่ำ เพราะมาตรฐานหลักสูตรกับการสอนจริงในโรงเรียนยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (มติชน, 2555) ขณะที่ปีการศึกษา 2558 คะแนนเฉลี่ยวิชาสังคมศึกษาเท่าเดิมคือ 36.53 คะแนน

ปีการศึกษา 2559 ค่าเฉลี่ยยังตกลงมาที่ 35.89 คะแนน โดยภาพรวมของปีนี้ในทุกภูมิภาคโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในการสอบทุกวิชา โรงเรียนในเมืองมีคะแนนสูงกว่าโรงเรียนนอกเมืองทุกวิชา และโรงเรียนในกรุงเทพฯ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและสูงกว่าโรงเรียนในภูมิภาคอื่น ขณะที่โรงเรียนในกรุงเทพฯ ภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศทุกวิชา (มติชน, 2560)

ปีการศึกษา 2560 คะแนนเฉลี่ยก็ยังตกมาถึง 34.70 คะแนน สทศ.ชี้ว่า ข้อสอบโอเน็ตไม่ได้ออกเกินหลักสูตรและความยากง่ายไม่ต่างจากปีที่แล้ว เสนอให้แต่ละโรงเรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่สทศ.ส่งไปให้เพื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดเดียวกัน ภูมิภาคเดียวกันและสังกัดเดียวกัน เพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง (มติชน, 2561) ทั้งยังมี

ความเห็นจากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างสภาการศึกษา และสทศ.ว่า ปัญหาโอเน็ตคะแนนต่ำมาจากกลุ่มโรงเรียนด้อยโอกาส แม้จะมีบางส่วนที่ทำได้ดี กระนั้นก็แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (ข่าวสด, 2561)

ปีการศึกษา 2561 คะแนนกระต้องขึ้นมาที่ 35.16 คะแนน ปีการศึกษา 2562 จำนวนผู้สอบลดลงอาจเป็นเพราะการสอบอยู่ในช่วงต้นปี.ศ. 2563 ที่ใกล้กับการระบาดของโรคโควิด-19 ส่วนคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นไม่มากนักอยู่ที่ 35.70 ปีการศึกษา 2563 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเล็กน้อยมาที่ 35.93 คะแนน ปีการศึกษา 2564 ไม่มีบังคับสอบและสถานการณ์โควิด มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 36.87 คะแนน ปีนี้มีการปรับปรุงโครงสร้างข้อสอบที่ลดลงเหลือเพียง 60 ข้อ

(2) พลวัตของตัวบทข้อสอบโอเน็ตในวิชาสังคมศึกษาชั้น ม. 6

เนื้อหาวิชาสังคมในหลักสูตรถูกแยกเป็น 5 สาระ ส่งผลให้การแบ่งข้อสอบในระดับ ม.6 นั้นพยายามเฉลี่ยจำนวนข้อสอบให้เท่ากันตามสาระ แต่กระนั้นในแต่ละสำระนั้นน้ำหนักเนื้อหาและความเข้มข้นในประเด็นที่ต้องการขึ้นมาก็แตกต่างกัน ดังนี้

สาระศาสนาฯ ในตัวบทของข้อสอบโอเน็ตจะมีคำถามที่กล่าวถึง 4 ศาสนาด้วยกันคือ พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ข้อสอบพุทธศาสนาถูกเน้นมากที่สุด นั่นหมายความว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไปที่ต้องสอบโอเน็ตถึงแม้จะนับถือศาสนาอื่นที่ไม่ใช่พุทธศาสนา ก็จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในพุทธศาสนาที่ไม่ใช่เพียงประวัติความเป็นมา ประเพณี พิธีกรรมในฐานะรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทยเท่านั้น แต่มีถึงหลักธรรมคำสอนรวมถึงแนวทางการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติใช้ที่นักเรียนต่างศาสนาต้องทำในแบบทดสอบด้วย ทั้งที่เป็นเรื่องของศรัทธา ความเชื่อที่ตนไม่ได้นับถือ

ข้อสอบสาระศาสนาฯ ยังสัมพันธ์กับบริบททางการเมืองไทยอันเชื่อมโยงกันกับสภาพสังคมการเมืองหลังรัฐประหาร 2549 คำถามดังกล่าว คล้ายคลึงกับข้อกล่าวหาทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีผู้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักก่อนรัฐประหารกันยายน 2549

ในคำถามที่ถามถึงลักษณะของ “ผู้ปกครองประเทศที่มีเล่ห์เหลี่ยม” ในทางตรงกันข้ามกับนักการเมือง กษัตริย์ได้รับการยกย่องให้เป็นคุณค่าที่ได้รับการนับถืออย่างสูงผ่านพระบรมราโชวาทและพระราชดำริ โดยเฉพาะเรื่องหลักธรรมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ออกข้อสอบบ่อย และบางปีมีจำนวนหลายข้อ

สาระหน้าที่พลเมืองฯ ถือว่ามีความเป็น การเมืองสูงกว่าทุกวิชา มักมีการใช้คำว่า “เผด็จการ” “ประชาธิปไตย” “พระมหากษัตริย์ไทย” “ผู้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ” ตามบริบททางการเมืองในแต่ละสมัย

สาระเศรษฐศาสตร์ แม้ว่าจะสอนเรื่องเกี่ยวกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อุปสงค์ อุปทาน การเงิน ฯลฯ แต่ที่โดดเด่นก็คือ การเน้นย้ำการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจผ่าน “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หรือ “ทฤษฎีใหม่” ได้ปรากฏอยู่ในข้อสอบเช่นกัน

สาระประวัติศาสตร์ มีเนื้อหาคำถาม 2 ส่วน นั่นคือ วิธีการทางประวัติศาสตร์และเนื้อหาประวัติศาสตร์ที่แบ่งเป็นประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์โลก แต่ก็ได้เน้นประวัติศาสตร์ไทยมากเกินไป แม้เนื้อหาประวัติศาสตร์ไทยจะถูกนิยามว่าถูกรอบจำโดยแนวคิดแบบราชาชาตินิยม แต่พบว่า สัดส่วนของคำถามเกี่ยวกับกษัตริย์ก็ถือว่าน้อยกว่าที่คิด คำถามมักเกี่ยวข้องกับรัชสมัยและพระราชกรณียกิจของกษัตริย์

สาระภูมิศาสตร์ สัดส่วนความรู้ส่วนใหญ่จะเป็นภูมิศาสตร์ระดับโลกหรือหลักการทางภูมิศาสตร์และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ขณะที่สัดส่วนภูมิศาสตร์ไทยนั้นน้อยอยู่ไม่มากนัก จะมีปีที่มีสัดส่วนที่มากกว่าก็เพียงปีการศึกษา 2549 ที่มีเรื่องของภูมิศาสตร์ประเทศไทยมากถึง 11 จาก 18 ข้อ ปีอื่นนั้นมีส่วนน้อยระดับไม่ถึง 50% และที่น่าสังเกตก็คือในวิชานี้ การอ้างอิงเกี่ยวกับกษัตริย์ก็มีอยู่บ่อยครั้งแทบทุกปี เช่น โครงการในพระราชดำริ ตามแนวการเกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

(3) โครงสร้างข้อสอบวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.6

โอเน็ตวิชาสังคมศึกษามาเริ่มสอบในปีการศึกษา 2552 ประกอบด้วยเนื้อหาตั้งแต่ศาสนา, การเมือง สังคมวิทยา กฎหมาย, เศรษฐศาสตร์, ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์

มักถูกกระจายค่าน้ำหนักให้มีเท่าๆ กัน เป็นข้อสอบที่ตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 33.90 คะแนน ปีการศึกษา 2553 ข้อสอบมีบทอ่านแล้วใช้เนื้อหานั้นนำไปสู่คำถาม และมีความพยายามสร้างข้อสอบให้มีลักษณะข้ามสาขาวิชาและบูรณาการความรู้กัน คะแนนเฉลี่ย 47.07 คะแนน สูงสุดที่ 100 คะแนน (คมชัดลึก, 2554) คะแนนเฉลี่ยเพิ่มมาจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดสำหรับข้อสอบปีการศึกษา 2554 - 2556 ไม่สามารถหาข้อสอบได้ อีกทั้งตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ผู้มาสอบลดลง 9 หมื่นกว่าคน ตัวเลขเช่นนี้อาจสัมพันธ์กับแนวโน้มการเกิดของประชากรไทยที่มีจำนวนลดลงด้วย

ข้อสอบในปีการศึกษา 2557 ครั้งนี้ยังเป็นคำถามแบบบูรณาการ คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 50.67 คะแนน ในปีการศึกษา 2558 คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 49.18 ไม่ถึงครึ่งเช่นเดียวกับวิชาอื่นๆที่ไม่ถึงครึ่งเช่นกัน มีผู้วิเคราะห์ว่าสาเหตุที่คะแนนต่ำก็เพราะข้อสอบยาก เนื่องจากผู้สร้างข้อสอบส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในโรงเรียนสาธิต และนักวิชาการของมหาวิทยาลัยต่างๆ และผลโอเน็ตไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ และนักเรียนต่างทราบว่ามีคะแนนจะไม่ได้ก็ไม่ส่งผลต่อการจบการศึกษา ทำให้นักเรียนไม่ตั้งใจทำข้อสอบ ปีการศึกษา 2559 เป็นการสอบโอเน็ตเป็นครั้งสุดท้าย มีการปรับปรุงโครงสร้างอีกครั้ง นั่นคือ ลดคำถามลงเหลือ 40 ข้อ

(4) พลวัตของตัวบทข้อสอบโอเน็ตในวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.6

มีข้อสังเกตคือ ข้อสอบในปีการศึกษา 2553 จะมีลักษณะที่ต่างไปจากคำถามตรงไปตรงมาแล้วมีตัวเลือกทั้ง 4 ให้เลือกตอบ แต่มีบทอ่านหรือข้อมูลเพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ตอบ เรียกได้ว่าเป็นข้อสอบที่นักเรียนไม่คุ้นเคยเท่าใดนัก แต่ข้อสอบตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นมากลับไปเป็นข้อสอบเกือบคล้ายแบบเดิมที่ไม่มีลูกเล่นมากนัก คาดว่าอาจเป็นเพราะเกรงจะทำให้ข้อสอบยากเกินไป ปัญหาของการออกแบบข้อสอบคำถามให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือก ทำให้คำถามมีลักษณะเบี่ยงเบนเพราะต้องพยายามให้แต่ละคำถามตอบเนื้อหาทั้งหมด ในกลุ่มสาระที่เนื้อหากว้างขวางอย่างสังคมศึกษาฯ จึงเป็นไปได้

ไม่ได้เลยที่จะสร้างข้อสอบที่ครอบคลุมภายใต้เงื่อนไขเช่นนี้

สารศาสนาฯ แต่ละปีจะมีสัดส่วนข้อสอบของแต่ละศาสนาแตกต่างกัน อย่างในปีการศึกษา 2556 จากข้อสอบ 11 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับพุทธศาสนาไปถึง 7 ข้อ แต่กลับในปีการศึกษา 2557 จำนวนข้อสอบ 10 ข้อ ที่เป็นวิชาพุทธศาสนามีพุทธศาสนาเพียง 2 ก่อนจะมาเพิ่มเป็น 7 ข้อใน 10 ข้อในปีการศึกษา 2558

ข้อสอบเกี่ยวกับศาสนาที่น่าสนใจในปีการศึกษา 2553 ที่เน้นการอ่านตัวบทแล้วให้วิเคราะห์คำถามและคำตอบมีการบูรณาการไปกับวิชาหน้าที่พลเมืองฯ ที่ตัวบทแม้จะพูดถึงหน้าที่ของนักเรียนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง แต่ก็มีแทรกเรื่องเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อที่ไม่เพียงพุทธศาสนาเท่านั้น ในตัวบทอ่าน ขณะที่คำถามก็สอบถามเรื่องเกี่ยวกับศาสนาในฐานะที่ไม่โน้มเอียงไปศาสนาใดศาสนาหนึ่งมากนัก และยังมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยอีกด้วย

สาระหน้าที่พลเมืองฯ มักจะมีคำถามยืนพื้นที่ปรากฏอยู่เสมอ นั่นคือ รัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ การสอบโอเน็ตตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 - 2559 เป็นช่วงเวลาหลังจากรัฐประหาร 2549 และรัฐประหารในปี 2557 รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับรัฐประหารจึงมีพื้นที่ในข้อสอบ ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวปี 2557 นอกจากนั้นยังพบเนื้อหาคล้ายๆ กันคือ “พลเมืองดี” และคำถามคำตอบที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ก็มีอยู่ทั้งตามโครงกฎหมายและการตีความให้คุณค่ากับสถาบัน

สาระเศรษฐศาสตร์ ตัวบทข้อสอบสัมพันธ์กับความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ทั้งมหภาคและจุลภาคที่เน้นบนฐานเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ที่น่าสังเกตก็คือ การเน้นย้ำบทบาทของกษัตริย์ผ่าน “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” กับอีกส่วนที่ถูกเน้นย้ำขึ้นมาก็คือความสำคัญของ “สหกรณ์” ทั้งที่ควรเป็นแนวคิดอีกฝั่งหนึ่งตรงข้ามกับทุนนิยมนั่นก็คือสังคมนิยม ที่เคยได้รับการให้ความสำคัญอย่างมากหลังปฏิวัติ 2475 อาจเป็นเพราะการดำเนินการสหกรณ์นั้นกลายเป็นกลไกของระบบราชการที่สัมพันธ์กับอิทธิพลของพระราชดำริที่ทรงอิทธิพลในแวดวงสหกรณ์ตั้งแต่ใน

ทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา อันเป็นช่วงที่รัฐกำลังต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์

สาระประวัติศาสตร์ โดยภาพรวมจะมีทั้งส่วนกระบวนการทางประวัติศาสตร์ และเนื้อหาประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์โลก ในส่วนประวัติศาสตร์ไทย แม้จะสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ราชธานี 4 กรุงคือ สุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ และเน้นไปที่พระราชกรณียกิจของกษัตริย์องค์ต่างๆ แต่ก็มีคำถามที่วัดความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมไทยในยุคสมัยต่างๆ เช่นเดียวกับกระบวนการทางประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์โลกก็มีทั้งในยุโรป เอเชีย หรือกระทั่งโยงไปถึงแอฟริกา แม้จะมีน้ำหนักไม่มากนักเมื่อเทียบกับประวัติศาสตร์ไทย

สาระภูมิศาสตร์ เป็นความรู้เกี่ยวกับด้านกายภาพของโลกจึงไม่จำกัดอยู่กับประเทศไทยมากนักเมื่อเทียบกับวิชาอื่น เป็นศาสตร์ที่ความรู้กว้างขวาง สามารถใช้ภาพแผนที่เป็นโจทย์ได้ แต่ข้อสอบไม่นำมาให้ความสำคัญกับภูมิศาสตร์ในประเทศ และที่สำคัญผูกโยงกับเรื่องโครงการพระราชดำริต่างๆ เช่น แนวพระราชดำริป้องกันน้ำท่วม, เกษตรตามทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนข้อสอบในแต่ละวิชาของ รหัสวิชา 02 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6

ปีการศึกษา	ศาสนา	หน้าที่ พลเมือง	เศรษฐกิจ ศาสตร์	ประวัติ ศาสตร์	ภูมิศาสตร์	หมายเหตุ
2548	16	16	16	16	16	รวม 80 ข้อ
2549	12	16	18	16	18	
2550	12	17	17	17	17	
2551	20	20	20	20	20	เพิ่มเป็น 100 ข้อ
2552 A	11	9	10	10	10	ข้อ 1-50 ตอบได้ข้อเดียว ข้อ
2552 B	10	10	10	10	10	51-100 ตอบได้หลายคำตอบ
2553 A	10	10	10	10	10	ข้อ 1-50 ตอบได้ข้อเดียว ข้อ
2553 B	10	10	10	10	10	51-100 ตอบได้ 2 ข้อ
2554	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	ไม่สามารถเข้าถึงข้อสอบได้
2555	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
2556	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
2557	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
2558 A	16	16	16	16	16	รวม 90 ข้อ ข้อ 1-80 ข้อละ 1
2558 B	2	1	2	3	2	คะแนน ข้อ 81-90 ข้อละ 2
2559 A	16	16	16	16	16	คะแนน
2559 B	2	2	2	2	2	
2560 A	16	16	16	16	16	
2560 B	2	2	2	2	2	
2561 A	16	16	16	16	16	
2561 B	2	2	2	2	2	
2562 A	16	16	16	16	16	
2562 B	2	2	2	2	2	
2563 A	16	16	16	16	16	
2563 B	2	2	2	2	2	
2564 A	11	11	11	11	11	รวม 60 ข้อ ข้อ 1-55 ข้อละ 1.5
2564 B	1	1	1	1	1	คะแนน ข้อ 56-60 ข้อละ 3.5
						คะแนน

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนโอเน็ตกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเฉลี่ยแต่ละปี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548-2564

ปีการศึกษา	จำนวนผู้สอบ	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	หมายเหตุ
2548	311,491	42.69	2.50	92.50	
2549	314,481	37.94	5.00	88.75	คะแนนเฉลี่ยลดลง
2550	329,805	37.76	0.00	88.75	คะแนนเฉลี่ยลดลง
2551	345,586	34.67	7.00	85.00	คะแนนเฉลี่ยลดลง
2552	350,000	36.00	8.00	85.00	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
(ประมาณการ)					
2553	357,050	46.51	0.00	N.A.	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
2554	372,662	33.39	1.25	83.75	คะแนนเฉลี่ยลดลง
2555	392,914	36.27	1.25	88.13	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
2556	414,955	33.02	1.25	86.88	คะแนนเฉลี่ยลดลง
2557	431,735	36.53	0.00	81.00	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
2558	423,519	39.70	0.00	82.00	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
2559	378,924	35.89	0.00	83.00	คะแนนเฉลี่ยลดลง
2560	372,567	34.70	0.00	84.00	คะแนนเฉลี่ยลดลง
2561	373,033	35.16	0.00	85.00	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
2562	363,601	35.70	0.00	84.00	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
2563	366,117	35.93	0.00	83.00	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
2564	121,985	36.87	3.00	86.25	คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น

(5) โครงสร้างข้อสอบวิชาสังคมศึกษาชั้น ม.3

ปีการศึกษา 2551-2552 ข้อสอบโอเน็ตของสังคมศึกษายู่อรวบกับชุดข้อสอบเดียวกับรวมกับกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยวิชาสังคมอยู่ที่ 41.37 และ 39.70 คะแนน ปีการศึกษา 2553 ข้อสอบยู่อรวบกับอีก 2 กลุ่มสาระ คือ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ จึงไม่แปลกที่ข้อสอบจะลดจำนวนลงเหลือเพียง 15 ข้อ ที่น่าสังเกตถึงแม้จะมีจำนวนข้อสอบที่น้อย แต่กลับมีลักษณะบูรณาการและมีตัวบทอ่านที่บูรณาการความรู้รวมสาระศาสนา หน้าที่พลเมืองฯ เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ตัวบทอ่านก็สะท้อนให้เห็นถึงทักษะการเชื่อมโยงความรู้ ไม่ใช่แค่การท่องจำ ปีการศึกษา 2554-2557 ไม่สามารถหาข้อสอบโอเน็ตในระบบ ปีการศึกษา 2558-2559 เป็น

2 ปีสุดท้ายของการสอบ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก คะแนนเฉลี่ยที่ 46.24 และ 49.00 คะแนน

(6) พลวัตของตัวบทข้อสอบโอเน็ตในวิชาสังคมศึกษาชั้น ม.3

ในข้อสอบสาระศาสนา เนื้อหาพุทธศาสนามักจะมีสัดส่วนที่มากที่สุดในรายวิชานี้ ข้อสอบที่น่าสนใจอยู่ในปีการศึกษา 2553 ที่เน้นการอ่านตัวบทแล้วให้วิเคราะห์ คำถามและคำตอบมีการบูรณาการไปกับรายวิชาหน้าที่พลเมืองฯ ตัวบทได้นั้นย้ำถึงความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมในหมู่บ้านที่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความ เป็นพลเมืองดีที่ควรปฏิบัติตาม ในส่วนคำถามจะเน้นถามถึงจริยธรรมของบุคคล รวมไปถึงวัฒนธรรมประชาธิปไตยด้วย

สระน้ำที่พลเมืองฯ ก็สะท้อนถึงความเป็น “พลเมืองดี” ที่เชื่อฟังรัฐ ถูกเน้นย้ำอย่างยิ่งในช่วง วัฒนธรรมการเมืองที่รัฐบาลอำนาจนิยมที่นำโดยคณะ รัฐประหารปกครอง ที่น่าสนใจคือ หลังรัฐประหาร 2557 ข้อสอบได้ถามเกี่ยวกับ “ประชาธิปไตย” ในยุคที่รัฐบาล ทหารปกครอง เช่น “ข้อใดเป็นไปตามหลักการ ประชาธิปไตย”, “ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรม ประชาธิปไตยให้เข้มแข็งคือข้อใด”, “การกระทำใด สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย” เป็นต้น ส่วนข้อสอบที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ กษัตริย์ก็ยังคงมีมากเช่นกัน

สาระเศรษฐศาสตร์ นอกจากเนื้อหาเกี่ยวกับ ตลาดและระบบเศรษฐกิจก็ยังคงเน้นย้ำบทบาทของ กษัตริย์ผ่าน “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

สาระประวัติศาสตร์ จะเป็นคำถาม 2 ส่วน นั่นคือ วิธีการทางประวัติศาสตร์และเนื้อหาประวัติศาสตร์ ที่แบ่งเป็นประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์โลกที่ไม่ได้ เน้นประวัติศาสตร์ไทยมากเกินไป หรือประวัติศาสตร์ไทย ก็ไม่ได้มีศูนย์กลางอยู่ที่กษัตริย์อย่างเข้มข้น

สาระวิชาภูมิศาสตร์ สัดส่วนความรู้ส่วนใหญ่ จะเป็นภูมิศาสตร์ระดับโลก หรือหลักการทางภูมิศาสตร์ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ขณะที่สัดส่วนภูมิศาสตร์ไทย นั้นมีอยู่ไม่มากนัก เห็นได้ชัดจากปีการศึกษา 2552 ที่ให้ วิเคราะห์แผนที่โลก จะมียกเว้นก็เพียงบทอ่าน “หมู่บ้าน บึงมัจฉา” เมื่อปีการศึกษา 2553 ที่มีคำถามเพื่อให้ผู้สอบ ระบุปัญหาสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านอันเกิดจากพื้นที่ เกือบน้ำอย่างถึงในประเทศที่เก็บน้ำได้น้อย หรือการ ปรากฏเรื่อง “แก่งดิน”

เมื่อวิเคราะห์จากโครงสร้างและพลวัต ข้อสอบในแต่ละช่วงชั้นแล้ว จะเห็นว่า การสอบระดับชาติ แยกไม่ออกกับการจัดความสัมพันธ์เชิงอำนาจของรัฐกับ พลเมือง จากเดิมที่มุ่งหวังให้การทดสอบเป็นการสร้าง ตัวชีวิตเพื่อแสดงความสามารถของนักเรียนที่เน้นการ แข่งขัน ก็เปลี่ยนไปสู่ความมุ่งหมายที่สร้างพลเมืองที่เชื่อ ฟังมากขึ้น และไม่จำเป็นต้องเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยที่เน้นสิทธิเสรีภาพก็ได้ สิ่งเหล่านี้เชื่อมโยง กับอุดมการณ์แบบอนุรักษนิยมที่เน้นศูนย์กลางอยู่ที่

พระมหากษัตริย์ เช่นเดียวกับการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่จะเข้มข้นมาก ขึ้นหลังการรัฐประหาร ปี 2549

ดังนั้นข้อสอบระดับชาติเหล่านี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่า ตัวมันเองมีลักษณะเป็นกลไกของรัฐในการสร้าง พลเมืองอันพึงประสงค์ เช่นเดียวกับหลักสูตรและ แบบเรียน หรือกล่าวได้ว่า มีความเป็นการเมืองในข้อสอบ ระดับชาติที่ส่งผลมากกว่าที่เคยเชื่อกัน อย่างไรก็ตาม การ วัดผลที่แสดงให้เห็นคะแนนที่ไม่กระตือรือร้น นอกจากจะ แสดงให้เห็นคุณภาพการศึกษาที่น่าเป็นห่วงแล้ว ยังอาจ สะท้อนถึงปัญหาของการออกข้อสอบที่มีแนวโน้ม เปลี่ยนแปลงไปด้วย

สรุปผลและอภิปรายผล

การสร้างระบบมาตรฐานของข้อสอบกลาง เคย เป็นเพียงข้อสอบระดับชั้นม.6 ที่ใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัย ได้กลายเป็นข้อสอบมาตรฐานที่วัดพร้อมกันทั่วประเทศใน ระดับชั้น ป.6, ม.3 และม.6 เป็นครั้งแรกที่คะแนนของ นักเรียนทั่วประเทศถูกนำมาเปิดเผยต่อสาธารณะ ได้ทำให้อ เกิดข้อถกเถียงอย่างกว้างขวางอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน สทศ.กลายเป็นหน่วยงานสำคัญที่กำหนดแนวทางการ สอบและข้อสอบอันส่งผลอย่างมหาศาล เพราะโอเน็ตเริ่ม ถูกเอาไปผูกโยงกับการเข้ามหาวิทยาลัย และการผูกเข้า กับกับการสอบเข้าระดับมัธยมศึกษาหรือกระทั่งการจบ การศึกษา คะแนนโอเน็ตจึงเคลื่อนจากการวัดเพื่อพัฒนา ผู้เรียน ไปสู่การกลายเป็นเครื่องมือเข้าสู่โอกาสของชีวิต ปัจจุบันการสอบโอเน็ตวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้น ป.6 และ ม.3 ได้ยกเลิกแล้วขณะที่ของชั้น ม.6 ยังคงสอบมา จนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นการลดทอนความสำคัญของ วิชาสังคมศึกษาลงเมื่อเทียบกับวิชาอื่นๆ ที่รัฐเห็นว่ามี ความจำเป็นมากกว่า

เนื้อหาข้อสอบโอเน็ตวิชาสังคมศึกษาถูกกำกับ ด้วยอุดมการณ์รัฐที่หนักไปทางอนุรักษนิยมทางการเมือง และทุนนิยมและเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการให้ ความสำคัญกับสถาบันกษัตริย์มากเป็นพิเศษ สอดคล้อง กับอุดมการณ์ราชาชาตินิยมที่ถูกผลิตซ้ำและขยายตัวขึ้น อย่างมากหลังรัฐประหาร 2549 และรัฐประหาร 2557

พัฒนาการที่น่าสนใจคือ ข้อสอบขยับจากการท่องจำ ไปสู่ การวิเคราะห์จากบทอ่านมากขึ้น เห็นในวิชาพุทธศาสนา หน้าที่พลเมือง และเศรษฐศาสตร์

ภายใต้สถานการณ์การเมืองและการให้ความสำคัญกับกฎหมายใหญ่ที่มาจากรัฐประหารไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550, ฉบับชั่วคราว ปี 2557 รวมถึงโครงสร้างและกลไกการปกครองจึงมี “สถานการณ์บัญญัติแห่งชาติ” และ “คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ” ในข้อสอบปี 2550 หลังรัฐประหาร นอกจากนั้นคือเวิร์ดอย่าง “พลเมืองดี” ก็ปรากฏอย่างประปราย วิชาเศรษฐศาสตร์ สัมพันธ์กับความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ทั้งมหภาคและจุลภาคที่เน้นบนฐานเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ที่น่าสังเกตก็คือ การเน้นย้ำบทบาทของกษัตริย์ผ่าน “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” บ้าง “ทฤษฎีใหม่” บ้าง ส่วนภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่สอนความรู้เกี่ยวกับด้านกายภาพของโลกจึงถือเป็นรายวิชาที่ไม่จำกัดอยู่กับประเทศไทยมากนักเมื่อเทียบกับวิชาอื่น แต่ข้อสอบไม่น้อยให้ความสำคัญกับภูมิศาสตร์ในประเทศ และที่สำคัญผูกโยงกับเรื่องโครงการพระราชดำริต่างๆ เช่น โครงการแก้มลิง โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ

พบข้อดีของกระบวนการสอบโอเน็ตได้ทำให้เห็นภาพรวมระบบการศึกษาไทย นำไปสู่การประเมินคุณค่าอย่างกว้างขวาง และทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงปัญหาของระบบการศึกษาไทย จากเดิมที่อาจจะพอรับทราบปัญหาอย่างเป็นนามธรรมหรือเห็นภาพเป็นส่วนๆ การสอบโอเน็ตได้ยกปัญหาที่วัดได้อย่างเป็นรูปธรรมขึ้นมาในที่สาธารณะ อนึ่งข้อจำกัดของงานวิจัยคือ ข้อมูลข้อสอบในบางปีที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ทำให้ความสมบูรณ์ส่วนนี้ขาดหายไปด้วย

เมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกาที่ทำการใช้การสอบมาตรฐานเช่นกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อการจบการศึกษาของนักเรียน ตัวเลขชี้วัดที่ส่งผลต่อการตัดงบประมาณโรงเรียน มีข้อโต้แย้งว่า ข้อสอบปรนัยไม่สามารถทดสอบความรู้และทักษะได้จริง การสอบเช่นนี้ยังสร้างแรงกดดัน ละเลยรูปแบบการเรียนรู้อันหลากหลายในหมู่นักเรียน และวิธีคิดเช่นนี้ยังรับเอายุทธศาสตร์แบบบริษัทมาเพื่อควบคุมทั้งเนื้อหาและกระบวนการการ

จัดการเรียนการสอน และไม่เพียงแต่การควบคุมทางสังคมเท่านั้น มันยังควบคุมกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งหวังสร้างแรงงานที่คาดหวังต้องงานทั่วไป ที่พึงทักษะต่ำที่สุดตลอดไปกับโลกาภิวัตน์และการเติบโตของเทคโนโลยี รวมไปถึงการควบคุมผ่านกลไกที่ถูกจัดตั้งมาอย่างดีด้วยระบบทดสอบมาตรฐาน ทำให้คุณค่าของการศึกษาผูกติดกับผลประโยชน์ของบริษัทไม่ว่าจะเป็นการแข่งขัน ความเป็นปัจเจก การพึ่งตน ความยุติธรรม และความเท่าเทียมแบบอนุรักษนิยมอเมริกัน (Sandra Mathison et al., 2006, p.108-112)

อย่างไรก็ตามรัฐบาลไทยต้องการใช้การสอบโอเน็ตเพื่อสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้ทั่วประเทศ แต่ผลที่เกิดขึ้นไม่ได้สะท้อนเป้าหมายเลย แต่กลายเป็นการสนับสนุนการควบคุมของรัฐมากขึ้น โรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับโอเน็ตและคะแนนได้ดีจะได้รับรางวัล และนักเรียนสามารถได้แต้มต่อในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา การสอบเป็นการสร้างข้อได้เปรียบของกลุ่มก่อนทางสังคม ขณะที่กลุ่มก่อนเดิมที่ไม่ได้รับการใส่ใจอย่างเพศ ภูมิภาค ความเหลื่อมล้ำทางประชากร ดังนั้นการสอบโอเน็ตจึงเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำทางความรู้และเสริมการแบ่งชนชั้นทางสังคมระหว่างพลเมืองด้วยกัน

ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาในอนาคต ผู้วิจัยเห็นว่าควรเน้นการออกข้อสอบที่มีลักษณะบูรณาการความรู้กันระหว่างกลุ่มสาระต่างๆ ให้มากขึ้นโดยเน้นการวิเคราะห์และมีเนื้อหาเชิงวิพากษ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (22 ธันวาคม 2563). หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การยกเลิกการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563.
- _____. (9 กุมภาพันธ์ 2564). ประกาศกระทรวง เรื่อง นโยบายการใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
- _____. (15 กันยายน 2564). ประกาศกระทรวง เรื่อง ยกเลิกการใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
- ข่าวสด. (19 เมษายน 2550). “‘วิจิตร’ ค้านกพฐ.ดึงโอเน็ตวัดจบช่วงชั้น”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (13 พฤษภาคม 2551). “สพฐ.รับโอเน็ตไม่กระตือรือร้น-3ปีปรับตัว”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (26 เมษายน 2561). “ชี้ทีมวิเคราะห์จุดอ่อนสถาบันการศึกษา”. (หนังสือพิมพ์).
- คมชัดลึก. (2554). “สทศ.วิเคราะห์โอเน็ต3ปีวิชาหลักคะแนนไม่ถึง50%”. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/94266>
- ณัฏฐนธ์ เลี้ยวไพโรจน์. (2561). จินตกรรมชาติไทยในแบบเรียนสังคมศึกษา ทศวรรษที่ 2500-2560. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- เดลินิวส์. (2563). “‘ครูโอต’โทษข้อสอบ‘O-NETป.6’ โจมตีไม่วัดความรู้เด็ก”. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.dailynews.co.th/regional/756149>
- ไทยโพสต์. (2563). “ตั้งทีมวิเคราะห์ทำไมข้อสอบโอเน็ตยาก พร้อมเล็งเติมคุณค่าโอเน็ตให้มีความสำคัญกับเด็ก”. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2568 สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/58277>
- มติชน. (14 มิถุนายน 2549ก). “อึ้ง! คะแนนโอเน็ตเด็กไทยต่ำกว่าครึ่ง”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (20 พฤศจิกายน 2549ข). “แอดมิสชันส์ ’52 สอบโอเน็ต 8 กลุ่มฯ พร้อมประเมินคุณธรรมจริยธรรม”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (4 เมษายน 2550ก). “คะแนนสูงสุด-ต่ำสุดสอบโอเน็ต”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (5 เมษายน 2550ข). “ ‘วิจิตร’ รับผลโอเน็ตชี้การศึกษาแย่ เร่งร.ร.ปรับการเรียนการสอนใหม่ ”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (25 กรกฎาคม 2551). “จุฬาวิจัยพบ1.2พัน ร.ร.ปล่อยเกรด”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (8 เมษายน 2552). “โทษครูวิทย์-คณิตแห่เออร์ไล้ฯ ต้นเหตุ ‘โอเน็ต’ ต่ำเกณฑ์”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (31 มีนาคม 2555). “ไขปริศนา ‘เด็กม.6’ สอบตกโอเน็ต”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (21 มีนาคม 2560). “โอเน็ต ‘ม.6’ ผ่านแค่ภาษาไทย”. (หนังสือพิมพ์).
- _____. (1 เมษายน 2561). “โอเน็ตม.6ไม่ถึงครึ่งทุกวิชา”. (หนังสือพิมพ์).
- วรรณโชค ไชยสะอาด. (2559). “ข้าแหละ ‘ข้อสอบระดับชาติ’ เพิ่มเด็กด้อยโอกาส-ไม่สะท้อนความรู้ในห้องเรียน”. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/415386>
- ศศิธร ภู่วา และมาเรียม นิลพันธุ์. (2565). “การสร้างข้อสอบสังคมศึกษาเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้”. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(1), 252-265.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). "ข้อสอบ O-NET". สืบค้นจาก

<https://www.niets.or.th/th/catalog/view/630>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อภัยชนม์ สัจจะพัฒนกุล. (2560). “มโนทัศน์ “ความเป็นไทย” ในวิชาสังคมศึกษา: การเปลี่ยนผ่านบนพื้นที่เชิงอำนาจในสังคมยุคหลังสมัยใหม่”. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, 8(2), 221-245.

Mathison, S, Ross, W and Vinson, K.. (2006). Defining the Social Studies Curriculum: Influence of and Resistance to Curriculum Standards and Testing in Social Studies. *The Social Studies Curriculum Purposes, Problems, and Possibilities*. New York : University of New York Press.